

LATINSKÉ PŘEDLOŽKY V LÉKAŘSKÉ TERMINOLOGII

*** označují původní význam latinské předložky, která se v lékařské terminologii používá především ve funkci předpony (viz příklady použití)

Latinská předložka	Pád, se kterým se předložka pojí	Český ekvivalent	Slovenský ekvivalent	Význam a funkce	Příklad použití
ā (před souhl.) ab (před samohl.)	abl. (6.)	od (pryč od, oddálení, oddělení)*** od (někoho), někým	od od	místně původce děje	<i>nervus ab-ducens</i> <i>a magistro pharmaciae paretur</i>
ad	akuz. (4.)	k (směrem, ve vztahu k) do (směrem dovnitř) do (do celkového množství) při (v blízkosti někoho, něčeho)	k, ku do do, (až) po pri	místně místně limit místně	<i>dislocatio ad axim</i> <i>ad lagoenam; metastases ad hepar</i> <i>ad grammata ducenta</i> <i>ad manum</i>
adversus	akuz. (4.)	proti (někomu)	proti, vůči	proti, vůči osobě/národům	<i>adversus Romanos</i>
ante	akuz. (4.)	před	pred	místně časově	<i>ante oculos</i> <i>ante annos multos</i>
apud	akuz. (4.)	při, u (někoho, v blízkosti někoho)	pri, u (správ. pri)	místně	<i>apud aurem</i>
circum	akuz. (4.)	kolem, okolo	(na)okolo, dookola	místně	<i>circum axim</i>
contrā	akuz. (4.)	proti*** na	proti na, proti	místně s účinností na (na léčbu)	<i>anaesthesia contra-lateralis</i> <i>contra combustiones</i>
cum	abl. (6.)	s, se, spolu	s, so, súčasne, zároveň	spojitost, časový souběh	<i>fractura cum dislocatione</i>

dē	abl. (6.)	s, se (z povrchu pryč, směřování shora dolů) ^{***} z, ze, od ^{***} o (vzhledem k, co se týče)	z (zvrchu čoho) z, zo (zvnútra koho, čoho) o (vzhľadom na, pokiaľ ide o koho/čo; čo sa týka koho/čoho)	místně místně (vzdalování od) tematicky zaměřené	<i>de-pilatio</i> <i>de-viatio septi nasi</i> <i>de morbis</i>
ē (před souhl.) ex (před souhl. a expresivně i samohl.)	abl. (6.)	z, ze ^{***} kvůli	z, zo kvůli (správ. pre)	místně příčinná souvislost	<i>ex-tractio dentis</i> <i>perforatio ex ulcere</i>
extrā	akuz. (4.)	mimo, vně	mimo (správ. okrem)	místně	<i>partus extra muros (mimo zdi nemocnice)</i>
in	akuz. (4.) abl. (6.) abl. (6.)	do, na v, na při, během	do, na (smerovanie deja) v, na (miesto deja) v, pri, za (počas, v priebehu)	místně (kam) místně (kde) časově	<i>carcinoma recti in vaginam increscens</i> <i>abscessus in vulnere</i> <i>in insufficientia</i>
īnfrā	akuz. (4.)	pod (níže něčeho) ^{***}	pod (nižšie od niečoho)	místně	<i>margo infra-orbitalis</i>
inter	akuz. (4.)	mezi ^{***}	medzi	místně	<i>musculi inter-costales</i>
intrā	akuz. (4.)	v, uvnitř ^{***} za, během	v, vnútri za (v priebehu), počas	místně časově	<i>injectiones intra-venosae</i> <i>intra vitam</i>
per	akuz. (4.)	skrz, přes ^{***} prostřednictvím, pomocí během	cez (preniknutie niečím) cez, prostredníctvom, (s) pomocou počas	místně prostředek	<i>nephrostomia per-cutanea</i> <i>per laparoscopiam</i> <i>per diem, per noctem</i>

				časově (při zdůraznění průběhu)	
post	akuz. (4.)	po, za*** po	vzadu po (následnost' v čase)	místně časově	<i>sulcus post-centralis</i> <i>status post operationem</i>
praeter	akuz. (4.)	mimo, kromě, vedle	mimo, okrem (správ.)	nehledě k	<i>praeter periculum</i>
prō	abl. (6.)	pro místo, za (někoho) před někým, pro (něco, někoho)	na namiesto, v zastúpení pre, v prospech (niekoho, ničoho)	určený pro zastupující k ochraně, ve prospěch	<i>doses pro die / pro nocte</i> <i>pro consule</i> 'zastupující konzula' <i>pro sanatione</i>
prope	akuz. (4.)	blízko, nedaleko, při	blízko, neďaleko	místně	<i>prope arteriam</i>
propter	akuz. (4.)	pro, kvůli	kvôli, pre (správ.)	vyjádření důvodu (obvykle pro lékařský zákrok)	<i>resectio recti propter carcinoma</i>
secundum	akuz. (4.)	podle	podľa	odkazuje na významnou osobnost	<i>sectio caesarea secundum Geppert</i>
sine	abl. (6.)	bez	bez	vyloučení, negace	<i>fractura sine dislocatione</i>
sub	akuz. (4.) abl. (6.)	pod (něco) pod (něčím)	pod pod	místně	<i>vulnus perforans sub linguam</i> <i>sub signo veneni</i> <i>fossa sub-scapularis</i>
suprā	akuz. (4.)	nad***	nad	místně	<i>margo supra-orbitalis</i>
trāns	akuz. (4.)	přes***	cez	místně	<i>gastroscopia trans-nasalis</i>

		za	za		<i>trans Tiberim</i> 'za řekou Tiberem' ¹
--	--	----	----	--	--

Bibliografie:

- Corpus of Authentic Clinical Diagnoses*. Pořízková K. - Blahuš M. Brno: Masarykova univerzita, 2015 [Dostupné z <https://ske.fi.muni.cz/>]
- FIPAT. Terminologia Anatomica. 2nd ed.* Federative International Programme for Anatomical Terminology, 2019 [Dostupné z <https://fipat.library.dal.ca/ta2/>]
- Latinsko-český slovník*. Pražák J.M. - Novotný, F. - Sedláček, J. Praha: Nákladem České grafické Unie, 1948
- Latinsko-slovenský a Slovensko-latinský slovník*. Špaňar J. - Hrabovský J. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1998
- Lexicon medicum*. Kábrt J. - Kábrt, J. Praha: Galén, 2015
- Oxford Latin Dictionary*. Edited by P. G. W. Glare. Oxford: The Clarendon Press, 2000
- Slovníkový portál Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV*. [Dostupné z <https://slovník.juls.savba.sk/>]
- Úvod do lékařské terminologie (Základy latiny s přihlédnutím k řečtině)*. Marečková E. - Reichová H. Brno: Masarykova univerzita, 2013

---

¹ Ze spojení "*trans Tiberim*" vzniklo označení slavné čtvrti Říma Trastevere.